

משימת הערכה בגמרא כיתה ה'

שם התלמיד/ה: _____

ברכות פרק רביעי

מדף כו: שורה 47 עד דף כז. שורה 43

בהלכה היהודית ישנה חשיבות רבה לזמני-היום. ישנן מצוות שניתן לעשותן ביום ואחרות ניתן לעשותן דווקא בלילה, לחלקן יש הגבלת זמן ואילו לאחרות זמן נמשך לאורך כל היום כולו. לכן כה חשוב היה לחז"ל לדייק בקביעת הזמנים.

במשימה זו נעסוק בזמני תפילת שחרית ומנחה.

יסודות התושב"ע

1. מדוע יש צורך בתורה שבעל-פה?

כתבו דוגמאות לכך מתפילת שחרית.

2. באיזה סדר נמצאת מסכת ברכות? _____

3. מי מהחכמים ברשימה שלפניכם הוא תנא?

רב חסדא

רבי יהודה

רב

רב הונא

4. לפניכם ארבעת החלקים בכותרת הקטע, ומתחתם צירופי מילים המתארים כל חלק בכותרת. כתבו את צירוף המילים המתאים מתחת לכל חלק.

מסורת הש"ס	תפלת השחר פרק רביעי ברכות	כו.	עין משפט גר מצוה
<p>א. וכן ימים חולין זה. ד"ס ב. שיעור. ג. ליקח דף בת. ד. מרחים פרו המנה א. נתי קד. ת. ד. וני מוס המנה פד. ד"ס ז. ובל. ח. וקדוקן פד: בביהא ט. א. מספלת דרדי מוסס כמלת. ו. נחודני מן. פ. נבטיג. ח. וריג.</p> <p>תורה אור השלם</p> <p>1. וילקטו אורו במקור במקור א"ש בני אבלי וחס השפטי</p>	<p>היינו רבנן. דק"ד רבי יהודה פלג אחרון של מנחה אחרונה קאמר: מספלו של מנחה וכו'. רבנן לטעמייהו דאמרי תפלת המוספים כל היום כמו של מנחה הלכך מדיר קודם ור' יהודה לטעמיה דאמר מוספין עד שבע שעות וכו' לא והיא לא מנחה עוברת ושל מנחה יש לה עוד שהיא עד פלג המנחה: שני פסוקי כהדי דרדי. פלי האחרון של שעה שניעות הוא זמן לשמיען דהא אמר מנחה גדולה משש שעות ומנחה ולמעלה: יכי משפחה לו. הכי עבר זמן המוספים משעברה שנה שנים: ולא ראשונה של מנחה</p>	<p>תא שמע ושל מוספין כל היום ורבי יהודה אומר עד שבע שעות ותניא היו לפניו וכו'. ולא גרסי' אימא סיפא ושל וכו' שאינו במשנה שדכרי רבי יהודה שאמר עד שבע שעות אינו במשנה ויש ספרים שהגיהו אותו במשנה ומהו ככל הספרים הישנים אינו. ורבי למה לא הזכיר אותו במשנה וי"ל משום דלא ס"ל כוונתיה בהא דאמר עד שבע שעות אבל בהא דקאמר עד ארבע שעות ס"ל כוונתיה משום דמקמי כתיבתא כוונתיה ובהיא דפלג המנחה נמי משום דאמרייהו למהו דהוה הוה וכו'.</p>	<p>ד"א מ"י פ"ד מהלכות ימים וחולות הלכה טו מסופים ארבע שעות קטנה ספקי א"ל: ב"י ב מ"י פ"ד מהל' גרוסק הלכה טו סתם עסקן ג. מוספין ארבע ק"י ח. עסקן ג. ב"י ב מ"י פ"ד מהלכות סוף סתם הלכה ג סתם עסקן ט: י"ד מ"י פ"ד מהל' ארבע הלכה ט"ו: י"ח ח מ"י פ"ד מהל' סמוך ס"ל ב סתם עסקן ק"י: י"ג ו' מ"י פ"ד מהל' תפלה וכו' א"ל סתם עסקן י"ז</p>

תפלת השחר פרק רביעי ברכות כו.

שם הסדר	שם הפרק	מספר הפרק	שם המסכת	מספר הזף	שם הסוגיה
---------	---------	-----------	----------	----------	-----------

5. בדף הגמרא מופיעים אמצעי עזר שונים. מתחו קו היכן תמצאו את מקומו של:

- פסוק מהתנ"ך * * עין משפט
- מקבילות בתלמוד * * תורה אור
- פסק הלכה * * מסורת הש"ס

לשון חכמים:

6. בטבלה שלפניכם כתובות מילים בלשון הגמרא.

ליד כל מילה מהגמרא כתבו את המילה המתאימה לה בלשון ימינו.
היעזרו במילים שבמסגרת מתחת לטבלה.

המילים בגמרא	המילה בלשון ימינו
1. צלותא	
2. נפיק	
3. נחזי	
4. התם	
5. אורתא	
6. פלג	

בוקר	נכנס	נראה	חצי
שם	תפילה	יצא	ערב

מבנה

7. בגמרא כתוב:

תמיד של שחר שקרב בארבע שעות: מאן תנא להא *דתנן °וחם השמש
ונמם בארבע שעות אתה אומר בארבע שעות או אינו אלא בשש שעות

- (א) הקיפו את המילה הראשונה של הפסוק המובא בגמרא.
(ב) הסבירו לפי מה קבעתם שזו המילה הראשונה של הפסוק.

8. בגמרא כתוב:

"אמר רב נחמן אף און נמי תנינא רבי יהודה בן בבא העיד חמשה דברים..."

- (א) הקיפו את המילה הראשונה המצוטטת מן המשנה.
(ב) הסבירו לפי מה קבעתם שזו המילה הראשונה של הציטוט.

9. בגמרא כתוב:

"איבעיא להו עד ועד בכלל או דלמא עד ולא עד בכלל תא שמע ר' יהודה אומר עד פלג
המנחה..."

- (א) הקיפו בציטוט שלפניכם את המילה האחרונה שבשאלה.
(ב) הסבירו לפי מה קבעתם שזו המילה האחרונה של הציטוט?

מושגים

10. בגמרא כתוב:

"...הלכה כרבי יהודה הואיל ותנן בבחירתא כוותיה"

המילה "בחירתא" פירושה-

- מסכת בכורות
- בחירה אישית
- מסכת עדויות
- מסכת ברכות

11. בגמרא כתוב:

"...ותניא היו לפניו שתי תפלות אחת של מוסף ואחת של מנחה מתפלל של מנחה ואחר כך של מוסף שזו תדירה וזו אינה תדירה..."

א) המילה "תניא" שבמשפט זה מסמנת-

- קושיה ממשנה
- תחילת נושא חדש
- פתיחה לסיוע
- פתיחה לברייתא

ב) בציטוט המובא מופיע מושג שמתבסס על הכלל ההלכתי:

"תדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם".

הסבירו את הכלל ההלכתי הנלמד ממושג זה.

הבנה פרשנות והיסק

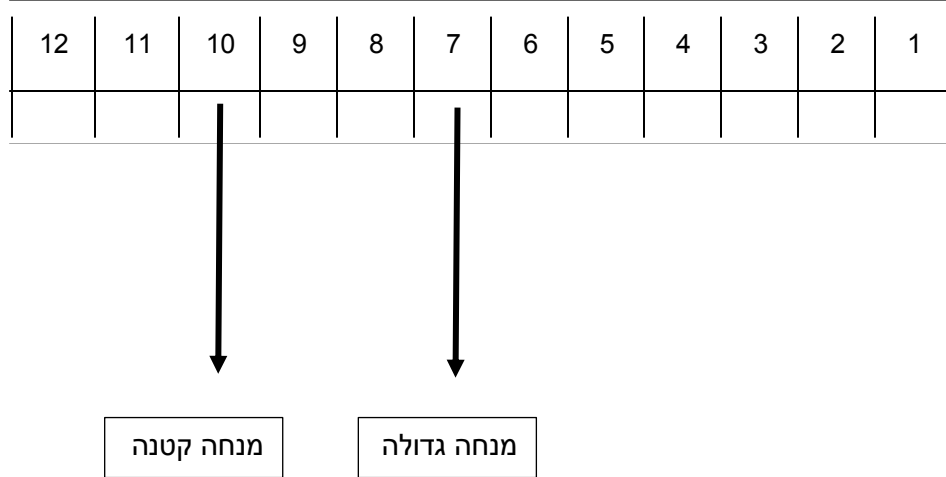
12. בגמרא כתוב:

"איבעיא להו עד ועד בכלל או דלמא עד ולא עד בכלל"

הסבירו את שאלת הגמרא.

13. שעות זמניות במשך היום.

הציבו בציר הזמן את זמני היום המובאים בהמשך השאלה:

- (א) תפילת השחר: ת"ק- עד חצות
 רבי יהודה- עד ארבע שעות (שתי אפשרויות)
- (ב) תפילת מנחה: ת"ק- עד הערב
 רבי יהודה- עד פלג המנחה (שתי אפשרויות)
- (ג) זריחה
 (ד) שקיעה

14. בגמרא כתוב:

"ר' יהודה אומר עד פלג המנחה..."

השלם במקום המתאים: עד ועד בכלל / עד ולא עד בכלל

הגמרא רוצה להוכיח מהמשפט המובא, שרבי יהודה אומר _____

כי אם רבי יהודה יאמר _____ לא יהיה הבדל במשנה בין דעתו

של רבי יהודה לדעת תנא-קמא, ולפי שניהם יהיה מותר להתפלל תפילת

מנחה עד הערב.

לכן המסקנה מהרישא של המשנה: רבי יהודה אומר _____

15. כתוב בגמרא:

"ותניא היו לפניו שתי תפלות אחת של מוסף ואחת של מנחה..."

מאיזו סיבה רבי יהודה יאמר שצריך להקדים את תפילת מוסף?

- בגלל שיש חשש שיתפלל בלי כוונה
- בגלל שזמנה עומד להסתיים
- בגלל שהיא תדירה
- בגלל שיש ברייתא שסוברת כך

16. א) מהי מסקנת הגמרא מהברייתא המובאת?

כאשר רבי יהודה אומר: "עד" הוא מתכוון- (לעד בכלל / ולא עד בכלל)

ב) מאיזו סיבה מוכרחים לומר כך? _____

17. בגמרא כתוב:

"מי סברת דהאי פלג מנחה פלג אחרונה קאמר פלג ראשונה קאמר..."

א) למסקנת הגמרא מוכרחים לומר שרבי יהודה אמר "פלג המנחה"

הוא התכוון ל-

- פלג מנחה קטנה
- עד פלג המנחה ועד בכלל
- פלג המנחה הראשונה
- פלג המנחה האחרונה

ב) לסיכום: שרבי יהודה אומר "עד", הוא מתכוון-

(ועד בכלל / ולא עד בכלל)

18. כתוב בגמרא:

"...וּחַם הַשֶּׁמֶשׁ וְנִמְסָ בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת..."

א) מאיזו סיבה הברייתא אינה כדעת תנא-קמא? _____

ב) מאיזו סיבה הברייתא אינה כדעת רבי יהודה? _____

ג) לבסוף הגמרא מיישבת את דברי תנא-קמא ורבי יהודה עם דברי הברייתא. בחרו דעה אחת, וכתבו כיצד דבריה מיושבים עם הברייתא?

ערכים ומשמעות

19. כתוב בגמרא:

"אמר ליה רב חסדא לרב יצחק התם אמר רב כהנא הלכה כרבי יהודה הואיל ותנן בבחירתא כוותיה הכא מאי אישתיק ולא אמר ליה ולא מידי אמר רב חסדא נחזי אנן..."

רב חסדא ורבי יצחק רצו לברר כיצד נפסקה ההלכה במחלוקת בין תנא-קמא לרבי יהודה בעניין תפילת מנחה. לשם כך הם התכוונו במעשי האמוראים.

א) מהו הערך המופיע במקרה המובא? _____

ב) כיצד ניתן ליישם ערך זה בחיינו? _____

בהצלחה!